

Συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-241/91 P και C-242/91 P

Radio Telefis Eireann (RTE) και Independent Television Publications Ltd (ITP) κατά Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

«Ανταγωνισμός — Καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόμενης θέσεως —
Δικαίωμα του δημιουργού»

Προτάσεις του γενικού εισαγγελέα C. Gulmann της 1ης Ιουνίου 1994	I - 747
Απόφαση του Δικαστηρίου της 6ης Απριλίου 1995	I - 808

Περίληψη της απόφασης

1. *Ανταγωνισμός — Δεσπόμενα θέση — Έννοια — Μονοπώλιο των εταιριών διανομής τηλεοπτικών προγραμμάτων επί των πληροφοριών σχετικά με τα εβδομαδιαία προγράμματα τηλεοπτικών εκπομπών*
(Συνθήκη ΕΟΚ, άρθρο 86)
2. *Ανταγωνισμός — Δεσπόμενα θέση — Δικαιώματα του δημιουργού — Εβδομαδιαία προγράμματα τηλεοπτικών εκπομπών — Άσκηση του δικαιώματος — Καταχρηστική εκμετάλλευση — Προϋποθέσεις*
(Συνθήκη ΕΟΚ, άρθρο 86)

3. *Αίτηση αναίρεσεως — Λόγοι — Εσφαλμένη εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών — Απαράδεκτο*
(*Συνθήκη ΕΟΚ, άρθρο 168 Α· Οργανισμός του Δικαστηρίου ΕΟΚ, άρθρο 51*)
4. *Ανταγωνισμός — Δεσπόζουσα θέση — Επηρεασμός του εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών — Κριτήρια*
(*Συνθήκη ΕΟΚ, άρθρο 86*)
5. *Διεθνείς συμφωνίες — Συμφωνίες των κρατών μελών — Συμφωνίες προγενέστερες της Συνθήκης ΕΟΚ — Δικαιολόγηση περιορισμών του ενδοκοινοτικού εμπορίου — Ανεπίτρεπτη — Συμφωνία επικυρωθείσα από κράτος μέλος το οποίο δεσμεύεται ήδη από τη Συνθήκη ΕΟΚ — Συνέπειες για την αμοδιότητα της Κοινότητας — Δεν υφίστανται*
(*Συνθήκη ΕΟΚ, άρθρα 234 και 236*)
6. *Ανταγωνισμός — Διοικητική διαδικασία — Παύση των παραβάσεων — Εξουσία της Επιτροπής — Εντολές προς τις επιχειρήσεις*
(*Κανονισμός 17 του Συμβουλίου, άρθρο 3*)
7. *Ανταγωνισμός — Διοικητική διαδικασία — Παύση των παραβάσεων — Υποχρεώσεις επιβαλλόμενες στις επιχειρήσεις — Αναλογικότητα — Κριτήρια*
(*Κανονισμός 17 του Συμβουλίου, άρθρο 3*)
8. *Ανταγωνισμός — Διοικητική διαδικασία — Απόφαση διαπιστώνουσα παράβαση — Αιτιολόγηση — Υποχρέωση — Έκταση*
(*Συνθήκη ΕΟΚ, άρθρο 190*)

1. Εταιρίες διανομής τηλεοπτικών προγραμμάτων κατέχουν δεσπόζουσα θέση κατά την έννοια του άρθρου 86 της Συνθήκης, εφόσον, δεδομένου ότι διαθέτουν εν τοις πράγμασι μονοπώλιο επί των πληροφοριών σχετικά με τα προγράμματα των εκπομπών τους των οποίων γίνεται λήψη από τα περισσότερα νοικοκυριά σε ένα κράτος μέλος και από μεγάλο μέρος των νοικοκυριών στο γειτονικό τμήμα άλλου κράτους μέλους, έχουν την εξουσία να εμποδίζουν την ύπαρξη πραγματικού ανταγωνισμού στην αγορά των εβδομαδιαίων τηλεοπτικών οδηγιών στις οικείες περιοχές.
2. Η συμπεριφορά μιας επιχειρήσεως κατέχουσας δεσπόζουσα θέση, η οποία ανά-

γεται στην άσκηση ενός δικαιώματος που χαρακτηρίζεται από το εθνικό δίκαιο ως «δικαίωμα του δημιουργού», δεν εκφεύγει, γι' αυτόν τον λόγο και μόνον, από κάθε εκτίμηση υπό το πρίσμα του άρθρου 86 της Συνθήκης.

Ασφαλώς, ελλείψει ενοποιήσεως στο πλαίσιο της Κοινότητας ή προσεγγίσεως των νομοθεσιών, ο καθορισμός των προϋποθέσεων και του τρόπου προστασίας ενός δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας εμπίπτει στην εθνική νομοθεσία και το αποκλειστικό δικαίωμα αναπαραγωγής συγκαταλέγεται στα προνόμια του δημιουργού, με αποτέλεσμα η άρνηση χορηγήσεως άδειας εκμεταλλεύσεως, έστω και αν προέρχεται από επιχείρηση

κατέχουσα δεσπόζουσα θέση, να μη συνιστά, αυτή καθαυτή, καταχρηστική εκμετάλλευση της εν λόγω θέσεως.

Ωστόσο, η από τον δικαιούχο άσκηση του αποκλειστικού δικαιώματος μπορεί, υπό εξαιρετικές περιστάσεις, να συνεπάγεται καταχρηστική συμπεριφορά. Αυτό συμβαίνει όταν οι εταιρίες διανομής τηλεοπτικών προγραμμάτων επικαλούνται το δικαίωμα του δημιουργού που τους απονέμει η εθνική νομοθεσία για να εμποδίσουν μια άλλη επιχείρηση να δημοσιεύει σε εβδομαδιαία βάση πληροφορίες (το κανάλι, την ημέρα, την ώρα μεταδόσεως και τον τίτλο των εκπομπών), συνοδευόμενες από σχόλια και εικόνες, οι οποίες προέρχονται από πηγή ανεξάρτητη από τις εν λόγω εταιρίες, δεδομένου ότι, πρώτον, η συμπεριφορά αυτή εμποδίζει την εμφάνιση ενός νέου προϊόντος, ενός πλήρους εβδομαδιαίου οδηγού τηλεοπτικών προγραμμάτων, τον οποίο οι ενδιαφερόμενες εταιρίες δεν προσφέρουν και για τον οποίο υπάρχει εν δυνάμει ζήτηση εκ μέρους των καταναλωτών, γεγονός που συνιστά καταχρηστική εκμετάλλευση, σύμφωνα με το άρθρο 86, δεύτερο εδάφιο, στοιχείο β', της Συνθήκης, και ότι, δεύτερον, η άρνηση δεν δικαιολογείται ούτε από τη δραστηριότητα της μεταδόσεως ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών προγραμμάτων ούτε από εκείνη της εκδόσεως τηλεοπτικών περιοδικών και, τρίτον, δεδομένου ότι οι ενδιαφερόμενες εταιρίες διατηρούν, με τη συμπεριφορά τους, μια παράγωγη αγορά, εκείνη των εβδομαδιαίων τηλεοπτικών οδηγών, αποκλείοντας οποιονδήποτε ανταγωνισμό στην αγορά αυτή, αφού αρνούνται την πρόσβαση στις αυτούσιες πληροφορίες που αποτελούν την αναγκαία πρώτη ύλη για τη δημιουργία ενός τέτοιου οδηγού.

3. Η αίτηση αναιρέσεως δεν μπορεί, εν δυνάμει του άρθρου 168 Α της Συνθήκης

και του άρθρου 51 του Οργανισμού του Δικαστηρίου, να στηρίζεται παρά μόνο σε λόγους σχετικούς με την παράβαση νομικών κανόνων, ενώ αποκλείεται οποιαδήποτε εκτίμηση πραγματικών περιστατικών.

4. Για να συντρέχει η προϋπόθεση του επηρεασμού του εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών, κατά την έννοια του άρθρου 86 της Συνθήκης, δεν χρειάζεται η προσαπτόμενη συμπεριφορά να έχει πράγματι επηρεάσει αισθητά το εν λόγω εμπόριο. Αρκεί να αποδεικνύεται ότι η συμπεριφορά αυτή μπορεί να παραγάγει το αποτέλεσμα αυτό. Αυτό συμβαίνει όταν μια επιχείρηση αποκλείει οποιονδήποτε εν δυνάμει ανταγωνιστή εντός της γεωγραφικής αγοράς που αποτελείται από ένα κράτος μέλος και από τμήμα άλλου κράτους μέλους και, επομένως, τροποποιεί τη δομή του ανταγωνισμού στην αγορά αυτή, γεγονός που επηρεάζει το ρεύμα των εν δυνάμει εμπορικών συναλλαγών μεταξύ των εν λόγω κρατών μελών.
5. Εφόσον δεν διακυβεύονται τα δικαιώματα τρίτων χωρών, δεν μπορεί να γίνει επίκληση, στις ενδοκοινοτικές σχέσεις, των διατάξεων μιας συμβάσεως, η οποία έχει συναφθεί πριν από την έναρξη ισχύος της Συνθήκης ή, ενδεχομένως, πριν από την προσχώρηση ενός κράτους μέλους, και στην οποία έχει εφαρμογή το άρθρο 234 της Συνθήκης. Εφόσον μια σύμβαση έχει επικυρωθεί από κράτος μέλος το οποίο δεσμεύεται ήδη από τη Συνθήκη, δεν μπορεί να γίνει επίκληση της συμβάσεως αυτής για τον περιορισμό της αρμοδιότητας της Κοινότητας, όπως αυτή προβλέπεται από τη Συνθήκη, δεδομένου ότι η Συνθήκη δεν μπορεί να αναθεωρηθεί παρά μόνο σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 236.

6. Η εφαρμογή του άρθρου 3 του κανονισμού 17 πρέπει να γίνεται σε συνάρτηση προς τη φύση της διαπιστωθείσας παραβάσεως, μπορεί δε να συνεπάγεται τόσο την επιβολή υποχρεώσεως αναλήψεως ορισμένων ενεργειών παράνομως παραλειπομένων, όσο και την απαγόρευση εξακολούθησεως ορισμένων δραστηριοτήτων, πρακτικών ή καταστάσεων, που αντίκεινται στη Συνθήκη.
7. Στο πλαίσιο της εφαρμογής του άρθρου 3 του κανονισμού 17, η αρχή της αναλογικότητας έχει την έννοια ότι οι υποχρεώσεις που επιβάλλονται στις επιχειρήσεις προκειμένου να τεθεί τέλος σε παραβίαση του δικαίου του ανταγωνισμού δεν πρέπει να είναι βαρύτερες των υποχρεώσεων που είναι ενδεδειγμένες και αναγκαίες για να επιτευχθεί ο επιδιωκόμενος σκοπός, δηλαδή η αποκατάσταση της νομιμότητας σε σχέση με τους κανόνες που παραβιάστηκαν εν προκειμένω.
8. Οι αποφάσεις με τις οποίες η Επιτροπή διαπιστώνει παραβάσεις των κανόνων του ανταγωνισμού, απευθύνει εντολές προς επιχειρήσεις και τους επιβάλλει χρηματικές κυρώσεις πρέπει υποχρεωτικά να αιτιολογούνται βάσει του άρθρου 190 της Συνθήκης, το οποίο απαιτεί να εκθέτει η Επιτροπή τους λόγους που την οδήγησαν στην έκδοση μιας αποφάσεως, προκειμένου να παρέχει στο Δικαστήριο και στο Πρωτοδικείο τη δυνατότητα να ασκούν τον έλεγχό τους και να γνωστοποιεί τόσο στα κράτη μέλη όσο και στους ενδιαφερόμενους πολίτες τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες εφάρμοσε τη Συνθήκη. Κατά τα λοιπά, δεν μπορεί να απαιτηθεί από την Επιτροπή να αναφέρεται λεπτομερώς σε όλα τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που εξετάστηκαν κατά τη διοικητική διαδικασία.